

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 18 lutego 2016 r.

Adam Bodnar

IX.517.77.2015.ED

**Pan
Konstanty Radziwiłł
Minister Zdrowia**

Od początku funkcjonowania w polskim porządku prawnym Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym w Gostyninie, Rzecznik Praw Obywatelskich prowadził korespondencję na poziomie generalnym zarówno z Ministrem Zdrowia, jak i Ministrem Sprawiedliwości. Co prawda ustawa z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2014 r. poz. 24 ze zm., zwana dalej ustawą) stanowi o tym, iż Ośrodek jest podmiotem leczniczym podlegającym Ministrowi Zdrowia, to jednak faktycznie umieszczone tam osoby są bezterminowo pozbawione wolności. To też sprawia, że nie można pozostać obojętnym wobec aktualnego stanu prawnego i braku regulacji prawnych określających lub ograniczających prawa i wskazujących na obowiązki osób umieszczonych na mocy wyroku sądu w Ośrodku w Gostyninie. Należy bowiem mieć na względzie, że zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

W roku 2015 Rzecznik Praw Obywatelskich – prof. dr hab. Irena Lipowicz korespondowała w tej sprawie (nasz dawny numer II.517.2681.2014) z ówczesnym Ministrem Zdrowia p. Bartoszem Artłukowiczem (pismo z dnia 30 marca 2015 r.), a następnie z p. Marianem Zembalą (pismo z dnia 1 lipca 2015 r.), zwracając uwagę na dozorowanie widzeń osób umieszczonych w Ośrodku, które odbywają się z naruszeniem zasady wyrażonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Przepis art. 29 ust. 1 ustawy nie zawiera bowiem żadnych ograniczeń w zakresie sposobu udzielania widzeń. Do dnia dzisiejszego

postulaty Rzecznika Praw Obywatelskich nie znalazły jednak odzwierciedlenia w inicjatywie legislacyjnej Ministra Zdrowia. Tymczasem jako działanie niedopuszczalne i naruszające postanowienia Konstytucji RP należy uznać wprowadzanie wobec pacjentów Ośrodka ograniczeń w korzystaniu w zagwarantowanych ustawą zasadniczą praw, bez podstawy ustawowej. Przy czym nie chodzi tylko o kwestię widzeń, ale całość funkcjonowania pacjentów w Ośrodku.

Ponadto, pragnę zauważyć, że w trakcie wizytacji Ośrodka w Gostyninie, pracownicy Biura RPO zwrócili uwagę na taką organizację pokoi pacjentów, która w rzeczywistości nie odpowiada założeniom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym (Dz. U. z 2014 poz 89 ze zm.). Aktualnie bowiem nie ma możliwości zainstalowania łóżek w pokojach pacjentów z dostępem z trzech stron, w tym dwóch dłuższych i dających możliwość zastosowania przymusu bezpośredniego w postaci izolacji oraz założenia pasów obezwładniających lub kaftana bezpieczeństwa, o czym stanowi § 3 ust. 3 pkt 2 wskazanego rozporządzenia. W praktyce w wielu pokojach zainstalowano już łóżka piętrowe wobec narastającej liczby pacjentów, a łóżko na którym mogą być zastosowane pasy obezwładniające umieszczono w odrębnym, monitorowanym pomieszczeniu.

Z dotychczasowych informacji jakimi dysponuje Biuro RPO wynika, że w Ośrodku w Gostyninie wydzielono 10 pokoi, przy maksymalnej pojemności Ośrodka wynoszącej 20 miejsc. Na dzień wizytacji Ośrodka we wrześniu 2015 r. przebywało w nim 14 pacjentów. Stąd należy uznać, że istnieje potrzeba podjęcia pilnych działań, zmierzających do wybudowania odrębnego budynku Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie (o takich planach byli informowani w czasie wizytacji pracownicy Biura RPO). Przygotowanie planów architektonicznych, budowa, a następnie wyposażenie Ośrodka jest jednak procesem długotrwałym. Odkładanie tego problemu w czasie może doprowadzić do sytuacji, gdy sąd orzeknie o umieszczeniu konkretnej osoby w Ośrodku, ten zaś nie będzie już dysponował wolnym miejscem. Takie zagrożenie jest zupełnie realne, biorąc pod uwagę liczbę postępowań jaka została w sądach cywilnych zawieszona do czasu rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny wniosków o stwierdzenie, czy poszczególne przepisy ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, są zgodne z Konstytucją RP.

W związku z powyższym, zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o podjęcie inicjatywy prawodawczej i dostosowanie treści rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym do aktualnego stanu faktycznego i obecnych realiów Ośrodka. Ponadto,

bardzo proszę o podjęcie pilnej inicjatywy legislacyjnej (ewentualnie w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości), mającej na celu uregulowanie praw i ograniczeń praw pacjentów Ośrodka. Fakt, że do dnia dzisiejszego to nie nastąpiło, a wkroczenie w konstytucyjne prawa jednostki następuje w oparciu o Regulamin Ośrodka, a nie ustawę, należy uznać za poważne naruszenie podstawowych zasad demokratycznego państwa prawnego.

Uprzejmie proszę o poinformowanie mnie o stanowisku Pana Ministra odnośnie wszystkich zgłoszonych powyżej postulatów legislacyjnych, jak również podanie aktualnej liczby pacjentów Ośrodka w Gostyninie i dalszych planów Ministerstwa Zdrowia odnośnie funkcjonowania Ośrodka.

Podpis na oryginale